

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษารวิจัยเรื่อง การพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง กรณีจังหวัดอำนาจเจริญ เป็นความพยายามที่ผู้วิจัยต้องการจะวิเคราะห์เปรียบเทียบ และชี้ให้เห็นว่าหมู่บ้านที่มีการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง กับหมู่บ้านทั่วไป ที่ยังมิได้นำอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ไปใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน มีความแตกต่างกันอย่างไร ในด้านจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เนื่องจาก ผู้วิจัยเคยเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาตามอุดมการณ์ โดยเป็นทั้งวิทยากรฝึกอบรมประชาชนในหมู่บ้าน และเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ตั้งแต่แรกเริ่มที่รัฐบาลประกาศให้อุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เป็นอุดมการณ์ของชาติ ดังนั้น จึงมีโอกาที่จะได้รับประสบการณ์ในการดำเนินงานพัฒนา จากการสังเกตการณ์ และการลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่ อีกทั้งได้มีโอกาสศึกษาหมู่บ้านอย่างใกล้ชิดจากการคลุกคลีร่วมอยู่ ร่วมกิน ร่วมพัฒนาหมู่บ้านกับประชาชนเป็นเวลานานนับสิบปี

นอกจากนี้ เพื่อให้ได้ผลสรุปที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลของหมู่บ้านทั้งสองประเภทดังกล่าว มาวิเคราะห์วิจัยเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ได้นำข้อมูล จปฐ. ของหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง และหมู่บ้านทั่วไป อย่างละ 20 หมู่บ้าน มาเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบค่า t ในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน 390 ชุด เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง โดยใช้การทดสอบค่า Chi Square ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้จำนวน 2 ข้อ ปรากฏผลดังนี้คือ

สมมติฐานที่ 1 หมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง มีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนแตกต่างกับหมู่บ้านทั่วไป ผลการพิสูจน์พบว่า หมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง มีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนแตกต่างกับหมู่บ้านทั่วไป เป็นที่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลและติดตามผลการพัฒนาหมู่บ้านของจังหวัดอำนาจเจริญ จะเห็นว่า หมู่บ้านที่ผ่านกระบวนการฝึกอบรมพัฒนาจิตใจ ตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง จะมีผลการพัฒนาด้านจิตใจเป็นที่น่าพอใจทุกหมู่บ้าน ในทุกอำเภอ หมู่บ้านแกนนำตัวอย่างของหลายอำเภอจัดได้ว่าเป็นหมู่บ้านปลอดอบายมุขและปลอดอาชญากรรม ตามเกณฑ์ของกระทรวงมหาดไทย มีการพัฒนาตนเองเป็นรูปธรรมมากบ้าง น้อยบ้างตามลักษณะ และสภาพของหมู่บ้าน โดยส่วนรวมแล้วดีขึ้น ทั้งในด้านสังคมครอบครัวที่สงบสุขด้วย ความรัก ความอบอุ่นด้วยทุกคนมีชีวิตใหม่และสิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาดีขึ้น เป็นที่น่าพอใจยิ่ง คือ เป็นการดำเนินกิจการโดยประชาชนแทบทุกอย่าง ชาวบ้านจะถูกปลุกเร้าให้รู้จักนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าไปใช้กับการประกอบอาชีพอย่างฉลาด รวมทั้งในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว แม้ยังไม่ชัดเจน ก็มีแนวโน้มดีขึ้น และจากการมีชีวิตใหม่ที่เรียบง่าย สด สะอาด อบอุ่น ชยันและร่วมมือช่วยเหลือกันมากขึ้นก็ส่งผลได้ทางเศรษฐกิจและแม่ที่เป็นฐานสำคัญของการพัฒนาไปสู่ระดับสูงกว่าต่อไป ซึ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อหมู่บ้านที่ยังไม่ผ่านกระบวนการในทางที่ดี กระตุ้นให้หมู่บ้านส่วนใหญ่อยากเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาด้านจิตใจ ตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ได้ผลดี และมีความแตกต่างกับหมู่บ้านทั่วไปที่ยังไม่ผ่านกระบวนการฝึกอบรม

สมมติฐานที่ 2 หมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ที่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสมรรถนะของผู้นำท้องถิ่น บทบาทของราชการ การมีส่วนร่วมของประชาชน และบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ผลการพิสูจน์พบว่า หมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนแตกต่างกัน และมีความสัมพันธ์กับ

สมรรถนะของผู้นำท้องถิ่น บทบาทของราชการ การมีส่วนร่วมของประชาชนและบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง และคลุกคลีอยู่กับประชาชนในหมู่บ้าน ในฐานะผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นเวลานาน พบว่า หมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทองที่มีการพัฒนามาก ๆ จะมีผู้นำท้องถิ่นที่เข้มแข็ง มีความสามารถเป็นที่เคารพนับถือ และเป็นที่ยอมรับของประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน ทั้งนี้รวมทั้งผู้นำที่เป็นทางการ ผู้นำ 3 เล้า (บ้าน วัด โรงเรียน) และผู้นำที่ไม่เป็นทางการด้วย นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านยังเป็นผู้ที่ยืนหยัดแข็ง มีความรักความสามัคคี ประองดองกันดีมาก ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันและสนใจเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือในงานของส่วนรวม ไม่การพัฒนาและมักเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาหมู่บ้านทุกครั้ง ส่งผลให้ทางราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ มีความสนใจให้ความสำคัญช่วยเหลือแนะนำและสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้านด้วย ในทางตรงกันข้าม หมู่บ้านที่มีการพัฒนาน้อย ส่วนใหญ่ผู้นำหมู่บ้านจะให้ความสนใจหรือเอาใจใส่ที่จะพัฒนาหมู่บ้านน้อย ประชาชนมีความขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท ขาดความปรองดอง ต่างคนต่างอยู่ไม่ค่อยร่วมประชุม ไม่ค่อยมีกิจกรรมในการพัฒนาหมู่บ้าน ทำให้หน่วยงานราชการและเอกชนไม่อยากจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเท่าที่ควร ดังนั้น หมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทองจะมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนแตกต่างกันเล็กน้อยแค่นั้น มักจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการพัฒนาหมู่บ้านด้วย นั่นคือ ปัจจัยเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้นำท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชน บทบาทของราชการและบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาในหมู่บ้านบางอำเภอ พบว่า การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง กับหมู่บ้านทั่วไป บางด้านไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้จากการสังเกตการณ์อาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนาหมู่บ้าน ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังเช่น หมู่บ้านบางแห่งที่มีทรัพยากรในการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นที่ดินที่อุดมสมบูรณ์ แหล่งน้ำชลประทานมีอย่างเพียงพอเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบาย ถึงแม้ไม่มีการฝึกอบรมตามกระบวนการที่กล่าวมาในตอนต้นก็ยัง

สามารถพัฒนาหมู่บ้าน และคุณภาพชีวิตของคนที่ดีขึ้นได้เช่นกัน และในทางตรงกันข้าม หมู่บ้านบางหมู่บ้านที่ผ่านกระบวนการตามอุดมการณ์ แต่ขาดแคลนทรัพยากรต่าง ๆ ในการพัฒนา ภูมิภาคประเทศไม่เอื้ออำนวย พื้นดินแห้งแล้ง เสื่อมสภาพ โกลาป็นเที่ยง วัสดุในพื้นที่ที่ไม่มีพอที่จะสามารถใช้จ่ายประโยชน์ได้ เป็นต้น ก็ยากที่จะทำการพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญรุ่งเรือง อีกอย่างหนึ่ง ยังมีคำถามอยู่เสมอในการฝึกอบรมพัฒนาจิตใจว่า หากคนยังมีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ปากท้องยังกินไม่อิ่ม จะยังมีความสนใจที่จะพัฒนาหรือยกระดับจิตใจอีกหรือไม่ คำตอบเหล่านี้ คงหนีไม่พ้นที่จะต้องไปค้นหาที่ "หมู่บ้าน"

ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง

จากการศึกษาการพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง กรณีจังหวัดอำนาจเจริญ มีประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้คือ

1. นโยบายในระดับชาติ ยังไม่เข้มข้น จริงจังและต่อเนื่อง ในเรื่องการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง แม้จะได้ประกาศเป็นอุดมการณ์ของชาติแล้วก็ตาม เมื่อเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ การให้ความสนใจเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาอุดมการณ์ได้ลดลง ทำให้ข้าราชการที่สนองนโยบายก็ลดความสนใจและจริงจังในการปฏิบัติไปด้วย แม้แต่ข้าราชการของกรมการปกครองเองที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานงาน ก็ให้ความสนใจลดลง
2. อุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เป็นอุดมการณ์ที่ทวนกระแสสังคม ซึ่งไหลเชี่ยวสู่ความเสื่อมโทรมในลักษณะต่าง ๆ เช่น ลูกฆ่าพ่อ พ่อฆ่าลูก ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม สถานบันเทิงเรีงรมย์ แหล่งมั่วเมออบายมุขต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น แรงต่อต้านจากบุคคลผู้เสียประโยชน์ และคนทั่วไปจึงมีมาก นอกจากนี้ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจในสาระอุดมการณ์ยังไม่มีระบบจริงจัง ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจสาระอุดมการณ์อย่างแท้จริง
3. ข้าราชการส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในอุดมการณ์ ไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ยังมีความเคยชินกับการทำงานแบบสั่งการมากกว่าการทำงานกับชาวบ้าน ทั้งนี้การเผยแพร่อุดมการณ์ เป็นงานที่เพิ่มตามนโยบาย ไม่ใช่งานโครงการที่มีงบประมาณวัสดุอุปกรณ์สนับสนุน จึงหาข้ออ้างที่จะทำหรือไม่ทำก็ได้

4. ขาดแคลนวิทยากรที่มีความสามารถ มีอุดมการณ์อย่างแท้จริง การฝึกวิทยากรให้มีความสามารถเป็นเรื่องยาก ค่อนข้างลำบาก เพราะวิทยากรต้องปฏิบัติเป็นตัวอย่างด้วย
5. ขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือสนับสนุนการฝึกอบรม แต่ละอำเภอต้องจัดหาเอง จังหวัดก็มีเพียงบางส่วนอย่างจำกัด
6. ขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ ส่วนใหญ่ประชาชนแต่ละหมู่บ้านจะจัดการเรื่องค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมเอง
7. วิทยากรฝ่ายพระสงฆ์ ขยายปริมาณและคุณภาพยาก จึงขาดแคลนและมีศักยภาพจำกัด
8. ไม่มีศูนย์ฝึกอบรมระดับจังหวัด เพื่อดำเนินการเป็นการเฉพาะ
9. ฤดูกาลทำงานของประชาชน ก็เป็นอุปสรรคในการฝึกอบรม สามารถฝึกอบรมได้เฉพาะนอกฤดูหว่านเท่านั้น
10. การเผยแพร่และดำเนินการในส่วนราชการและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ยังไม่ทั่วถึง
11. ปัญหานโยบายการหารายได้เข้ารัฐ โดยไม่คำนึงถึงว่าจะ เป็นรายได้ที่ได้มาจากอบายมุขหรือไม่
12. ปัญหาการขาดความต่อเนื่อง และการติดตามผลอย่างจริงจัง ไม่มีการเสริมแรงให้กำลังใจ หรือแนะนำช่วยเหลือภายหลังการฝึกอบรมพัฒนาจิตใจแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำเอาอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยกำหนดไว้เป็นอุดมการณ์หลักของแผนฯ ให้เป็นหลักการว่า การพัฒนาทุกด้านทุกโครงการ จะต้องมุ่งไปให้ถึงอุดมการณ์นั้น และควรกำหนดทิศทางและ เป้าหมายให้ชัดเจนว่าแต่ละด้าน แต่ละโครงการจะให้คนในหน่วยงานและองค์การมีอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทองอย่างไร เพราะอุดมการณ์ของชาติย่อมหมายถึงเป็นอุดมการณ์ของคนในทุกหน่วยงาน ตั้งแต่คณะรัฐมนตรี รัฐสภา จนถึงชาวบ้าน ทั้งนี้ให้ยึดถือว่า คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีค่าสูงสุดที่จะต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และวิธีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง มีคุณภาพ คุณธรรม และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมประเทศชาติ

2. ควรมีสถาบันฝึกอบรมการพัฒนาผู้นำตามแนวอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ในระดับประเทศและในระดับจังหวัด เพื่อฝึกอบรมผู้นำตั้งแต่ระดับชาติ จนถึงระดับหมู่บ้าน
3. การฝึกอบรมของศูนย์ฝึกอบรมในหน่วยงานต่าง ๆ ควรมุ่งปลูกฝังอุดมการณ์ แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ควบคู่กับเนื้อหาสาระเฉพาะไปด้วยเสมอ
4. ต้องเตรียมข้าราชการให้พร้อมก่อน ที่จะลงไปดำเนินการปลูกฝังอุดมการณ์แก่ ประชาชน โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตามแนวอุดมการณ์ ให้ยึดมั่นอย่างจริงจัง มั่นคง
5. ต้องปรับปรุงระบบการบริหารการพัฒนาชนบท ในทุกระดับตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยเน้นการระดมความร่วมมือจากทุกหน่วยงานให้ประสานสนับสนุน ช่วยกันและกัน ระหว่างภาครัฐ เอกชน และองค์กรประชาชน สร้างสำนึกร่วมกันให้เอาพื้นที่และ สภาพปัญหาทางจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ เพื่อการเรียนรู้ และระดมทรัพยากรในการพัฒนา ด้วย ความร่วมมือและการพึ่งตนเองเป็นหลักของประชาชนในหมู่บ้าน
6. ควรให้มีการปลูกฝังอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ในโรงเรียนตั้งแต่เด็ก โดยให้ครอบครัวมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อ ปลูกฝังให้คนในชาติมีวินัย มีความรัก ความสามัคคี และยึดมั่นในคุณธรรมทางศาสนา เข้าใจใน ธรรมชาติของชีวิต สามารถรักษาศีลธรรมอันดีของสังคมไม่ให้ถูกทำลายไปในขณะที่ความเจริญ ทางวัตถุมีมากขึ้น
7. ควรจะต้องมีการติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาตามอุดมการณ์อย่างจริงจัง และ ต่อเนื่อง เพื่อให้ยังสามารถคงสภาพเป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทองได้ตลอดไป ไม่ดำเนินการ ในลักษณะเหมือนไฟไหม้ฟาง ซึ่งจะทำให้การพัฒนาสูญเปล่าไปไม่ได้ประโยชน์
8. รัฐควรให้ความสำคัญและให้ความสนใจเป็นพิเศษอย่างสม่ำเสมอ เอาจริง เอาจัง ให้สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และไม่สนับสนุนกิจการของรัฐที่เป็นการส่งเสริมให้ คนในชาติมัวเมาในอบายมุข และกิจการที่อาจจะขัดแย้งกับการดำเนินงานพัฒนาตามอุดมการณ์ แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง
9. ควรมีการศึกษารวบรวมเปรียบเทียบผลการพัฒนาหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง กับหมู่บ้านอื่นทั่วไปในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ทราบความแตกต่าง ผลดี ผลเสีย และ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นในการนำอุดมการณ์ไปปฏิบัติว่ามีมากน้อยเพียงไร ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

ประเทศชาติอย่างไร ตลอดทั้งควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม
แผ่นดินทองทั่วประเทศ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานต่อไป